

Mühendis Bakış Açısıyla Yabancı Dilde Eğitim

Yrd. Doç. Dr. Binnur Genç İlder
Eğitim Fakültesi, Akdeniz Üniversitesi,
bgilter@akdeniz.edu.tr

Özet

Ülkemizdeki mühendislik fakültelerinde üç farklı biçimde eğitim verilmektedir. Bu fakülteler şöyle sınıflandırılabilir: Birinci grupta tamamen yabancı dilde eğitim veren mühendislik fakülteleri, ikinci grupta bir yıllık hazırlık sınıfından sonra derslerinin bir kısmını yabancı dilde veren mühendislik fakülteleri, üçüncü grupta ise Türkçe eğitim veren mühendislik fakülteleri yer almaktadır. Mühendislik fakültelerinde verilen bu yabancı dil eğitimi mezun olduktan sonra mühendisler ne gibi olanaklar sağlamaktadır? Türkçe öğrenim gören mühendisler mi yoksa yabancı dilde öğrenim gören mühendisler mi kendi alanlarında çalışırken daha başarılılar? İşverenler daha çok hangi mühendislik fakültesi mezunlarını tercih etmektedirler? Bu çalışmada yukarıdaki sorulara yanıt aranmış, bu amaçla Ankara ve Antalya'daki elektrik-elektronik mühendislerine bir anket verilmiş ve anket sonuçları SPSS istatistik programıyla değerlendirilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda da yabancı dil eğitimi için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Yabancı Dil Eğitimi, Mühendislik Eğitimi, Özel Amaçlı Yabancı Dil.

1. Giriş

Günümüz bilgi çağında yabancı bir dil bilmek sadece bilim insanının değil başka alanlarda çalışan bireylerin de en önemli gereksinimlerden biri olarak kabul edilmektedir. Bir yandan yabancı dil alanında yapılan çalışmalarda öğrenilen bir yabancı dilin anadili daha çok geliştireceği tartışılmakta, diğer yandan ise yoğun verilen yabancı dil eğitiminin anadili olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Bilim insanları küreselleşen dünyada ve bilim alanında başarılı olabilmek için bireyin en az bir yabancı dil bilmesi gerektiğini belirtmektedirler ayrıca iyi bir mesleğe sahip olabilmek, bilgisayar çağına uyum sağlayabilmek için de bireylerin yabancı dil öğrenmelerinin önemli olduğunu vurgulamaktadırlar [1]. Ülkemizde üniversitelerde de üç tip eğitim yapılmaktadır. Birinci grupta tamamen yabancı dilde eğitim veren üniversiteler, ikinci grupta bir yıllık hazırlık sınıfından sonra derslerinin bir kısmını yabancı dilde veren üniversiteler, üçüncü grupta ise Türkçe eğitim veren üniversiteler yer almaktadır. Uzun yıllardır, yabancı dilde eğitim mi yoksa yabancı dil eğitimi mi

tartışmaları sadece dilbilim uzmanlarını değil farklı alanlarda çalışan akademisyenleri de meşgul etmektedir. İnan' a [2] göre dil bir toplumun gelişmişliğinin göstergesidir, üniversiteler ise toplumun aynası kabul edilmektedir, orada kendi dilini kullanmayan ülkeler kendilerini toplumda da yansıtamaz. Yabancı dilde eğitim veren üniversitelerin bilim ve teknolojiye başarılı olmalarının temel nedenlerinden biri yabancı dil gibi görünse de asıl başarı bu üniversitelerin idari, örgütsel yapılarının, sosyal özelliklerinin daha iyi olması olabilir.

Ülkemizde yabancı dille eğitim ve yabancı dil öğretimi kavramları sıklıkla karıştırılmaktadır ve yabancı dille yapılan eğitimin genellikle yabancı dil öğrenmenin en önemli unsurlarından biri olduğu düşünülmektedir [3].

ODTÜ, Hacettepe, Boğaziçi, Koç Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi gibi üniversitelerde yapılan araştırmalarda yabancı dille yapılan eğitimin akademik başarıyı olumsuz etkilediği açıklanmıştır. Ancak bu üniversitelerin mezunlarının yabancı dilde eğitim aldıkları için mi çok başarılı oldukları, yoksa gelen öğrencinin sosyo - ekonomik düzeyinin ve sosyal çevrenin çok iyi olmasından dolayı mı mesleklerinde başarılı olduklarına dair herhangi bir araştırma bulunmamaktadır.

Bazı araştırmacılar bilim ve teknolojiye yabancı dil eğitiminin çok önemli olduğunu vurgulamakta ancak bilim ve teknoloji alanında genel yabancı dil eğitiminin başka özel amaçlı bir yabancı dil eğitiminin olması gerektiğini de her zaman savunmaktadırlar [4].

Başka bir görüşe göre de genel yabancı dil eğitiminin herkes için yeterli olmadığı belirtilmiştir. Bunun yerine özel amaçlı yabancı dil programlarının hazırlanması gerektiği vurgulanmış, özellikle de bilim ve teknoloji ile ilgilenenlerin EST (English for Science and Technology -Bilim ve Teknoloji için Yabancı Dil Eğitimi) adı altındaki yabancı dil programlarını izlemeleri gerektiği açıklanmıştır [5].

Diğer yandan yabancı dil bilmenin önemi sık sık vurgulanmakta ve İngilizcenin tüm dünyada kabul gören bilim dili olduğu kabul edilmektedir. Aynı zamanda dünyada bilgisayarlarda saklanan bilgilerin % 80' ine yakın kısmının İngilizce olduğu da belirtilmektedir [6].

Sadece ülkemizde değil neredeyse tüm dünyada bilim insanlarının yaklaşık 3/ 4' ü İngilizce dilinde bilim

yapmakta, kendi alanlarına ait bilgileri de İngilizce yayınlarda izlemektedirler. Bu yüzden bilim ve teknolojiyi takip etmek için yabancı dil bilmenin çok büyük önem taşıdığı her zaman vurgulanmaktadır.

Bear 'e [7] göre yabancı dil ne kadar önemli olursa olsun bireyin anadili eğitimi ve bu dilde aldığı eğitim daha fazla önem taşımaktadır. Üniversitelerin bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri takip edebilmeleri için de yabancı dilde eğitim vermelerinin gerekli olmadığı vurgulanmaktadır. Sinanoğlu da [8] bu görüşü savunarak Türk dilinin zenginlik, güzellik ve açıklığından bahsetmekte ve kendi dilinde düşünebilme zevk ve onurundan hiçbir Türk gencini mahrum etmeğe hakkımız olmadığını belirtmektedir. Bilim derslerini yabancı dilde alan bir öğrencinin yabancı dilde muhakeme yeteneği gelişmemektedir. Üniversite eğitiminin amaçlarından biri de bireye muhakeme yeteneğini kazandırmak olduğuna göre yabancı dilde eğitim alan bir üniversite öğrencisinin bu yeteneği kazanması zor görünmektedir. Cırlı [9] bilimde yaratıcılığa giden yolun ancak anadilden geçebileceği vurgulanmaktadır. Kocaman [10]'da yabancı dilin eğitimde bir amaç değil araç olarak kullanılması gerektiğini belirtmekte, eğitimde ve bilimde yabancı dil araç olarak kullanılabilirse anadilin de gerilemeden kalıcı bir şekilde öğretilebileceğini açıklamaktadır.

Bir araştırmada yabancı dil öğretmenin üniversitelerin görevi olmadığı belirtilmiştir. Üniversite sadece bir meslek edindirme yeri olmalıdır. Yabancı dil bilgisi yeterli olup da mühendislik bilgisi olmayan bir mühendisin kimseye faydası olamayacağı da ayrıca tartışılmaktadır [11]. Aynı zamanda yabancı dil öğrenmek için yabancı dilde eğitimin şart olmadığı da vurgulanmaktadır. Avrupa ülkelerinde yaşayan genç neslin yaklaşık % 90 lık kısmının en az bir yabancı dil bildiği açıklanırken, bu ülkelerin eğitiminin sadece kendi resmi dillerinde yapıldığı belirtilmektedir. Yabancı dilde eğitim verilmeden de bilinçli, doğru hazırlanmış programlar ile yabancı dil öğretilir. Küreselleşme kavramını sadece dil bilmek ve bu dilde iletişim kurmak olarak algılayan yeni nesil bu kavramı ülkemizde de yanlış anlamaktadır. Algılarımızın tam tersine küreselleşme kendi diline ve kimliğine sahip olma fikrini de içinde barındırmaktadır.

Ülkemizde her alanda yabancı dil eğitimi çok önemsenmektedir. Bu yüzden son dönemlerde Türkçe eğitim veren bazı köklü üniversiteler bile anadilde verilen eğitimden vazgeçip yabancı dil eğitimine yönelmişlerdir. Bu üniversitelerden mezun olanlar öğrendikleri bu yabancı dili alanlarında verimli olarak kullanabiliyorlar mı? Yoksa bunca emek ve para boşa mı gitmektedir? Yabancı dil sadece üniversitelerde verilen yabancı dildeki eğitimle mi öğrenilebilir? Bu çalışmada Türkiye'de farklı üniversitelerden mezun olmuş elektrik-

elektronik mühendislerinin yabancı dile ait görüşlerine yer verilmektedir.

2. Araştırmanın Problemi

Bu çalışmanın problemini 'Mühendis bakış açısıyla yabancı dilde eğitim gerekli midir?' sorusu oluşturmaktadır. Alt problemlerini ise aşağıdaki sorular oluşturmaktadır:

1. Mühendislik sektöründe yabancı dil bilmek ne kadar önemlidir?
2. Yabancı dilde eğitim alan mühendisler daha donanımlı mı yetişirler?
3. Yabancı dil mesleki alanda gereksinim duyulduğu için değil küresel dünyada yer almak için mi öğrenilir?
4. Yabancı dil bilmeden alanda ilerlemek mümkün müdür?
5. Alınan mühendislik eğitiminin kalitesi yabancı dil bilmekten daha önemli midir?
6. İyi bir mühendis yabancı dil bilmeli midir?
7. Yabancı dil, mühendislik eğitiminde amaç mı yoksa araç mıdır?
8. Yabancı dilde eğitim yapan kurumlardan mezun mühendisler daha kolay iş bulmakta mıdır?
9. Alandaki bilgiler yabancı dilde verildiğinde öğrenciler kavramlaştırmakta zorluk çekmekte midirler?
10. Mühendislik Fakültelerinde yabancı dilde eğitim yapmak gerekli midir?
11. Mühendislik Fakültelerinde yabancı dil öğretmenin en iyi yolu alan derslerini yabancı dilde vermek midir?
12. Mühendisler çalışma alanlarında yabancı dile gereksinim duyarlar mı?
13. Yabancı dilde eğitim gören mühendisler alanda daha başarılı mıdır?
14. Mühendislik eğitimi belli oranda Türkçe belli oranda yabancı dilde mi yapılmalıdır?
15. Mühendislik eğitimi Türkçe yapılmalı ancak alana ait dersler yabancı dilde mi verilmelidir?

3. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı elektrik-elektronik mühendislerinin yabancı dilde eğitime karşı bakış açılarını değerlendirmektir. Alanları için yabancı dilin ne kadar gerekli olduğunu sorgulamak ve üniversitelerde verilen yabancı dildeki mühendislik eğitiminin ne kadar yararlı olduğunu tartışmaktır. Ayrıca Mühendislik Fakültelerinde yabancı dilde verilen eğitimin mühendisleri olumlu ya da olumsuz ne kadar etkilediğini de mühendis bakış açısıyla ortaya koymaktır.

4. Sınırlılıklar

Bu araştırma Ankara’da bünyesinde çok sayıda elektrik, elektronik mühendisi çalıştıran bir kamu kuruluşu, özel sektörde görev yapan bir grup elektrik-elektronik mühendisi ve Antalya Elektrik Mühendisleri Odasına kayıtlı resmi ve özel işyerlerinde çalışan bir grup elektrik, elektronik mühendisleriyle sınırlıdır.

5. Yöntem

Bu çalışmada farklı kurumlarda çalışan elektrik, elektronik mühendislerine yabancı dile ait görüşlerinin alınabilmesi için uzman görüşleri de alınarak 15 soruluk bir anket hazırlanmıştır. Antalya’da EMO aracılığıyla bu anket mühendislere ulaştırılmış, Ankara’da büyük bir kamu kuruluşunda çalışan mühendisler anket elektronik postayla gönderilmiş ve veriler elde edilmiş ayrıca Ankara’da özel sektörde çalışan Elektrik-Elektronik mühendislerine de internet yoluyla anket iletilmiştir. 164 elektrik-elektronik mühendisine ulaştırılmıştır. Sorular ‘katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum’ adı altında üç kategoride toplanmıştır. Daha sonra da SPSS istatistik programı yardımıyla bu verilere yüzde frekans uygulanmıştır. Sonuçlar da bu bulgular eşliğinde değerlendirilmiştir.

6. Bulgular

Bu çalışmaya 30 kadın, 134 erkek olmak üzere toplam 164 Elektrik ve Elektronik Mühendisi katılmıştır. Katılan mühendislerin bir kısmı Antalya Elektrik Mühendisleri Odasına kayıtlı farklı işlerde çalışan mühendisler; diğer grup ise Ankara’da kamu ve özel kuruluşlarında çalışan mühendislerdir. Bu çalışmaya katılan mühendislerin 157’ si yabancı dil olarak

İngilizce, 4’ ü Almanca ve 3 ü Fransızca bildiklerini belirtmişlerdir. Dil düzeylerini ise 5 mühendis başlangıç, 56 mühendis orta ve 103 mühendis ileri düzey olarak açıklamışlardır. Mühendislere yabancı dil eğitimi ile ilgili 15 soru sorulmuş ve aşağıdaki yanıtlara ulaşılmıştır. Aşağıdaki tabloda mühendislerin bu sorulara verdikleri yanıtların sayısal oranları ve yüzdeleri görülmektedir.

Tablo: Elektrik- Elektronik Mühendislerinin Yabancı Dil Eğitimine Ait Görüşleri.

Sorular	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1	140	84.5	21	12.8	3	1.8	164	100
2	47	28.7	66	40.2	51	31.1	164	100
3	77	47.0	53	32.3	34	20.7	164	100
4	68	41.5	65	39.6	31	18.9	164	100
5	122	74.4	35	21.3	7	4.3	164	100
6	122	74.4	38	23.2	4	2.4	164	100
7	146	89.0	15	9.1	3	1.8	164	100
8	110	67.1	47	28.7	7	4.3	164	100
9	63	38.4	67	40.9	34	20.7	164	100
10	39	23.8	42	25.6	83	50.6	164	100
11	43	26.2	50	30.5	71	43.3	164	100
12	16	9.8	48	29.3	100	61.0	164	100
13	43	26.2	71	43.3	50	30.5	164	100
14	69	42.1	61	37.2	34	20.7	164	100
15	92	56.1	43	26.2	29	17.7	164	100

Tabloda görüldüğü gibi çalışmaya katılan elektrik - elektronik mühendislerinin % 84,5’ i mühendislik sektöründe yabancı dil bilmenin gerekli olduğuna inanmaktadırlar. Mühendislerin % 28,7’ si mühendislik fakültelerinde yabancı dilde eğitim alan öğrencilerin daha donanımlı olduğunu düşünürken, % 31,1’ i bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. Mühendislerin % 47’ si yabancı dili mesleki anlamda gereksinim duyduğu için değil küresel dünyada yer almak için öğrenmek istediklerini belirtmişlerdir. Araştırmadaki mühendislerin % 41,5’ i yabancı dil bilmeden alanda ilerlemenin mümkün olamayacağını düşünmektedirler. Ancak % 74,4 mühendis alınan mühendislik eğitimi kalitesinin yabancı dil bilmekten daha önemli olduğunu vurgulamıştır.

Bununla birlikte % 74,4 oranındaki mühendis iyi bir mühendisin yabancı dil bilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Mühendislerin % 89'u yabancı dilin mühendislik dilde eğitim veren kurumlardan mezun olanların daha kolay iş bulduklarını belirtmişlerdir. % 38,4'ü alanındaki bilgilerin yabancı dilde verildiğinde öğrencilerin kavramlaştırmakta zorluk çekeceğini düşünmektedirler. Araştırmaya katılan mühendislerin sadece % 23,8' i mühendislik fakültelerinde yabancı dil eğitiminin gereksiz olduğunu belirtmektedirler. % 26,2' si ise yabancı dil öğrenmenin en iyi yolunun alan derslerini yabancı dilden almak olduğunu düşünmektedirler. % 61 oranındaki mühendisler, mühendislerin çalışma alanlarında ve iş yerlerinde yabancı dile gereksinim duyduklarını açıklamışlardır. Bununla birlikte sadece % 26,2 oranındaki mühendisler yabancı dille eğitim gören mühendislerin alanda daha başarılı olduğunu düşünmektedirler. Araştırmadaki mühendislerin % 42,1' i mühendislik eğitiminin belli oranda Türkçe, belli oranda yabancı dilde yapılırsa mühendis adaylarının daha iyi yetişebileceklerini belirtmişlerdir. % 56,1' i ise mühendislik eğitiminin Türkçe yapılması ancak alanla ilgili konuları içeren yabancı dil derslerinin de olması gerektiğini düşünmektedirler.

7. Sonuç ve Öneriler

Yukarıdaki bulgular doğrultusunda araştırmadan şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Bu çalışma grubunda yer alan Elektrik-Elektronik Mühendislerinin büyük bir çoğunluğu yabancı dil bilmenin mühendislik sektöründe önemli bir rol oynadığını düşünmektedirler. Ancak yabancı dille eğitim veren mühendislik fakültelerinin daha donanımlı mühendis yetiştirdiği fikrine çok katılmamaktadırlar. Elektrik-elektronik mühendislerinin yabancı dil öğrenmek istemelerindeki en büyük neden küreselleşen dünyada ortak bir dil bilmenin gerekli olduğunu düşüncülerinden kaynaklanmaktadır. Yine de yabancı bir dil bilmeden alanda ilerlemenin de zor olduğunu düşünmektedirler. İyi bir mühendislik eğitiminin dil eğitiminden daha önemli olduğunu düşünen mühendisler, iyi bir mühendis olma şartının da dil bilmekten geçtiğini düşünmektedirler. Yabancı dilin mühendislikte amaç değil araç olması gerektiğini düşünen Elektrik-Elektronik mühendisleri, yabancı dilde eğitim veren mühendislik fakültesinden mezun olanların daha kolay iş bulabildiklerini belirtmektedirler. Mühendislerin büyük bir çoğunluğu alandaki bilgilerin yabancı dilde verildiğinde mühendis adaylarının kısmen kavram kargaşası yaşadığını düşünmektedirler. İş yerlerinde ve çalışma alanlarında da yabancı dile gereksinim duyduklarını belirten mühendisler, yabancı dilde eğitim alan mühendislerin başarılı olduklarına da inanmadıklarını

eğitiminde amaç değil araç olması gerektiğini belirtmişlerdir. % 67,1 oranındaki mühendis yabancı dilde % 38,4' ü alandaki bilgilerin yabancı

söylemektedirler. Onlara göre mühendislik eğitimi belli oranda Türkçe belli oranda yabancı dilde olmalıdır. Ancak alanla ilgili konuları içeren yabancı dil derslerine de yer verilmelidir. Bu sonuçlar yabancı dilin Elektrik-Elektronik Mühendisleri için önem taşıdığını göstermektedir. Yabancı dille eğitim alan mühendislerin daha kolay iş bulabilmeleri sadece yabancı dil bilmekten değil fakültelerde verilen farklı nitelikteki derslerden de olabilir. Bu sonuçlar doğrultusunda Elektrik-Elektronik mühendislerini daha donanımlı, teknoloji ve bilimi izleyebilen, bilgisayar çağına uyumlu mühendisler olabilmeleri için Mühendislik Fakültelerine aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Mühendislik Fakültelerinde yabancı dil eğitimi hem Türkçe hem de yabancı dilde verilmelidir. Böylece mühendis adayı anadilindeki terimleri de kolayca algılayabilir. Sadece yabancı dilde eğitim alan mühendislerin alanlarında kavram kargaşası yaşadığı fikri göz önünde bulundurulmalıdır.
- Mühendislik Fakültelerinin daha iyi hale getirilebilmesinin tek yolu yabancı dilde eğitim vermek değil daha kaliteli eğitim vermek olmalıdır. Dil eğitimi tek başına mühendislik fakültelerine kalite getiremez. İyi bir mühendislik eğitimi yabancı dille de donatılırsa mühendis adayları daha iyi yetişebilirler. Bu amaçla mühendislik fakültelerinde (ESP - English for Specific Purposes - özel amaçlı İngilizce) adı altında mühendislik eğitimi ilgilendiren yabancı dil derslerinin verilmesi daha yararlı olabilir.
- Mühendislik Fakültelerinde yabancı dil öğretimi tamamen bir amaç olmaktan uzaklaştırılıp daha donanımlı mühendisler yetiştirilebilmesi için doğru bir araç haline getirilmelidir.
- Mühendislik Fakültelerindeki yabancı dil programları hazırlanırken önce ihtiyaç analizi yapılmalı ve bu doğrultuda dilbilimciler, mühendisler ve öğretim üyelerinden oluşan bir ekibin ortak görüşleri alınarak programlar hazırlanmalı ve bunlar sık sık güncellenmelidir.

Kaynakça

1. Dođan, İ.(1996). **Sosyoloji, Kavramlar ve Sorunlar**: Sistem Yayıncılık. İstanbul.
2. İnan, D. (1998). **Yabancı Dilde Öğretim Yanlışığı**. Anadilinde Çocuk Olmak. Papirüs Yayınevi. İstanbul
3. Sert, N. (2003). **Yabancı Dille Eğitim**. Dil Dergisi, Sayı: 119. Mart- Nisan.
4. Swales, J. (1988). **Episodes in ESP**. Prentice Hall. New York.
5. Hutchinson, T. Waters, A. (1991). **English for Specific Purposes**. Cambridge University Press. Great Britain.
6. Millward, C.M. (1989). **A Biography of the English Language**. Chicago: Holt Rinehart and Winston.
7. Bear, J. (1988). **Anadili ve Yabancı Dil Öğretimi**. Anadilinde Çocuk Olmak. Papirüs Yayınevi. İstanbul.
8. Sinanoğlu, O.(1988). **Yabancı Dilde Öğretim**. Anadilinde Çocuk Olmak. Papirüs Yayınevi. İstanbul
9. Cırılı, H. (1998). **Yabancı Dilde Öğretim**. Anadilinde Çocuk Olmak. Papirüs Yayınevi. İstanbul.
10. Kocaman, A. (1998). **Çözüm Nitelikli Dil Öğretimi**. Anadilinde Çocuk Olmak. Papirüs Yayınevi. İstanbul.
11. Sav, A. (2001). **Tıp Eğitiminde Anadilimiz Nerede?** Üniversite ve Toplum. , Cilt 1 Sayı: 3. Aralık.